

Rocha: “Vaig ser molt afortunat de formar-me en un context intercultural”

Dg, 21/04/2019 per Catalunya Religió

(Joan Gómez –[Direcció General d'Afers Religiosos](#)) (Bogotà, Colòmbia, 1965) Doctor en ciències de la comunicació (Barcelona) i en història de les religions (Roma). Actualment és el degà de la Facultat de Treball Social i Educació Social Pere Tarrés de la Universitat Ramon Llull i membre del Consell Assessor per a la Diversitat Religiosa. L'entrevistem amb motiu de la recent renovació del Fons filmogràfic de les religions, del qual n'és el coordinador.

Quines fites marquen el vostre apropament a la diversitat religiosa?

L'interès per la temàtica religiosa ha vingut més per un aspecte cultural que per un aspecte explícitament religiós. Jo soc colombià de naixement, fill de mare d'ascendència italiana i m'he educat al Regne Unit. Tot plegat ha significat sempre una barreja entre la idiosincràsia britànica i la llatina.

Així doncs vau tenir una educació intercultural?

Una de les coses que més m'han marcat és haver crescut en el context d'una escola on tenia amics jueus, hindús i sikhs, entre d'altres. El meu millor amic era un noi jueu, en l'actualitat un rabí ortodox. Amb ell fèiem un joc que consistia en què un deia tres paraules i l'altre havia d'inventar una història. Ell era fenomenal: jo podia passar hores escoltant-lo. Em deia que mai el guanyaria en aquest joc perquè els jueus s'eduquen amb les històries. De jove no entenia què volia dir, però amb els anys vaig anar entenent que la didàctica jueva està vinculada a la narrativa que no esgota mai els continguts de veritat sinó que et fa reflexionar. Crec que aquesta amistat em va obrir molt al món.

Les amistats interculturals sempre fan obrir els ulls?

Més endavant, una de les primeres noies de les quals em vaig enamorar era una

noia hindú. Recordo que la seva mare em va advertir que m'estimaven molt però que la seva filla es casaria amb un noi de Bombai amb qui estava compromesa des dels set anys. Per a mi, això va ser un xoc cultural però, de fet, em va portar a anar més a fons del perquè d'aquest costum, que al mateix temps em va portar a conèixer l'hinduisme.

Es tracta d'una aproximació intercultural molt personal.

Crec que vaig ser molt afortunat de formar-me en un context intercultural. Em va ajudar a descobrir la religió a partir de les persones que la viuen més que no pas dels conceptes que creuen. Això després es va estendre als estudis que vaig fer i també de les experiències que he pogut viure al llarg de la vida. Sempre he pensat que la inclinació cap a aprofundir els aspectes sobretot culturals i socials —i no tant doctrinals— de les tradicions religioses estan vinculades a aquesta experiència que vaig viure durant molts anys.

La vostra experiència ha marcat els interessos personals.

Jo no em considero un teòleg de les religions: a mi m'interessa el fenomen religiós. És a dir, com afecten les creences, la història o les tradicions a la vivència actual. No és tant la puresa de fe en ella mateixa, sinó la manifestació en les condicions més humanes, com ara els fonamentalismes, les expressions culturals de les religions i la diversitat.

Com enteneu la diversitat?

És essencial entendre la diversitat interna de les tradicions religioses no com un defecte de les religions, sinó com una mostra que aquestes tradicions religioses són viscudes i que la vivència porta també a la discordança.

El cinema modifica el missatge religiós i la manera d'entendre la fe?

Jo distingeixo entre el cinema religiós i el cinema sobre les religions. En realitat, es produeixen poques pel·lícules vinculades a una tradició religiosa que difonguin el seu missatge. Per a mi, en canvi, resulta més interessant com les tradicions religioses estan representades en el cinema, que no és més que una forma d'expressió artística, com podria ser la pintura, la poesia o la literatura, però amb un gran impacte sobre la cultura contemporània.

És rellevant quina imatge de les religions ofereix el cinema?

Com a exemple significatiu, fins al 2015, de 870 personatges que representen els musulmans en el cinema nord-americà, només 20 en feien una presentació positiva. Però hem de tenir present que la gran majoria de pel·lícules que tracten temàtiques vinculades a persones d'una fe determinada no són occidentals, sinó de l'Índia, del Japó, de l'Iran o dels països d'Àfrica.

Els dos principals productors mundials de cinema són l'Índia i Nigèria.

Les pel·lícules de Bollywood també tracten sovint temàtiques religioses, però més des d'una perspectiva social com ara l'impacte del terrorisme islamista. Malgrat representar l'enemic, ho fan de manera humanitzada, mostrant els sentiments d'una persona que ha patit. D'altra banda, a Nollywood, el cinema nigerià, és prototípic el personatge evangèlic que entra en contacte amb una mena de bruixot

que el posseeix i un amic lluita contra aquest dimoni. És interessant perquè barreja la demonologia de la tradició evangèlica i de les religions tradicionals.

Com sorgeix el Fons filmogràfic de les religions que heu coordinat?

Quan vaig començar a ensenyar temes interreligiosos i interculturals a diferents universitats de Roma i parlava d'algunes tradicions religioses, com ara de l'hinduisme o d'alguna circumstància específica de la història del judaisme molts dels meus alumnes d'arreu del món no sabien a què em referia perquè mai havien tingut l'ocasió de conèixer cap jueu o hinduista. Els mostrava fragments de pel·lícules per fer-los aterrar en una humanització dels personatges i no una mena d'idealització, i va funcionar molt bé. Vaig començar a documentar-me fins a descobrir tot un món cinematogràfic. D'aquesta passió en va sorgir el Fons filmogràfic de les religions, un projecte únic, pioner a escala mundial perquè pretén recollir tota la producció cinematogràfica de la història del cinema vinculada a les tradicions religioses més significatives.

Quina és la vostra aportació al Consell Assessor per a la Diversitat Religiosa?

Jo crec que la tendència a reconèixer tant la diversitat interreligiosa com interreligiosa és un aspecte que queda reflectit en els documents del Consell Assessor. Crec que l'atenció que dono a la manifestació cultural de les religions i a la seva dimensió social també és important. En tot cas la força d'aquest Consell no ve de la quantitat de documents que puguem fer, sinó de la dinàmica que generem en abordar la dimensió pública de les creences.

Quin repte té la societat diversa des del punt de vista religiós?

L'espai en el qual pensem les persones que pertanyem a diferents tradicions religioses no és neutre: està condicionat per formes de representació, per prejudicis, per les històries que tenim... La tasca de crear vincles de comprensió entre les tradicions religioses no és un gest de bona voluntat sinó un exercici d'educació. És a dir, cal educar l'opinió pública a tenir esperit crític per reconèixer els matisos.